

Södras skogscertifiering

Innehåll

Certifiering för ett ansvarsfullt skogsbruk	4
Gemensamma baskrav för PEFC och FSC®	6
Skogsbruksstandard	8
Miljöstandard	13
Social standard	21
Uppgifter som ska kunna visas vid en revision	23
Sammanfattning	24

Certifiering av skog – vad innebär det i praktiken för mig som skogsägare?

Som certifierad skogsägare förbinder du dig genom avtal att bedriva ett ansvarsfullt skogsbruk. I praktiken innebär det att:

- Följa för skogsbruket relevanta lagar och respektera allemansrätten.
- Använda den gröna skogsbruksplanen för fastighetens skötsel och följa sköselförslagen i den (gäller inte innehav under 20 hektar).
- Minst 5 procent av skogsarealen sätts av med målet att i första hand bevara och utveckla naturvärden (gäller inte innehav under 20 hektar).
- En viss andel av skogsarealen brukas med anpassade metoder för att gagna naturvärden eller sociala värden (gäller enbart FSC®).
- Skogliga åtgärder inte utförs så att höga naturvärden förstörs.
- Miljöhänsyn tas vid alla skogsbruksåtgärder.
- Minst 5 procent av arealen på fastigheten är eller kommer att bli lövdominerade bestånd. Skogsbruksåtgärder utförs så att 10 procent av stamantalet utgörs av lövträd i barrdominerade bestånd.
- Kemiska bekämpningsmedel används enbart efter beviljad dispens.
- Användningen av främmande trädslag begränsas.
- PEFC-certifierade entreprenörer anlitas vid åtgärder i skogen. Skriftliga avtal upprättas om man anlitar entreprenörer på egen hand.
- Alla skogsbruksåtgärder dokumenteras.

Certifieringen gäller till dess att skogsägaren eller Södra säger upp avtalet om certifiering. För virke från certifierade skogar betalar Södra en premie.

Certifiering för ett ansvarsfullt skogsbruk

Södra erbjuder certifiering enligt världens två största skogscertifieringssystem, PEFC och FSC®. Den här broschyren presenterar vad det innebär att vara dubbel- eller enkelcertifierad av Södra.

Vad är skogscertifiering?

Att certifiera sitt skogsbruk är ett ställningstagande och en signal till marknaden och samhället för ett aktivt, långsiktigt och ansvarsfullt skogsbruk. All certifiering bygger på att man följer krav i en standard och att en oberoende tredje part kontrollerar och intygar att man lever upp till dessa krav.

Varför ska jag certifiera mitt skogsbruk?

Svenskt skogsbruk bygger på ett brukande där produktion, miljö och sociala värden vävs samman och där man som skogsägare har en frihet under ansvar i dessa frågor. Skogscertifieringen är ett verktyg för att tydliggöra hur den här sammanvävningen kan utföras.

Allt fler människor bryr sig om hur världens skogar sköts. Detta har lett till att efterfrågan på produkter från certifierade skogar ökar bland Södras kunder. Genom att certifiera ditt skogsbruk och följa kraven i certifieringen blir det virke som Södra köper av dig mer attraktivt på hela marknaden för skogliga produkter.

Certifieringen innebär extra åtaganden eftersom du som skogsägare tar mer hänsyn till skogens alla värden än det som lagen kräver. Som ersättning får du en särskild certifieringspremie när du levererar virke till Södra. Aktuell information om premiernas storlek och sortiment som omfattas av premie får du av ditt verksamhetsområde.

Vem kan bli skogscertifierad?

Alla skogsägare som accepterar att leva upp till certifieringskraven för respektive standard kan bli certifierade. Undantag gäller om skogsinnehavet nyligen har åtgärdats eller avstyckats på ett sätt som uppenbart strider mot kraven i certifieringen. I sådana fall tillkommer en särskild prövning för att få ansluta sig till Södras gruppcertifikat. Om det finns större olösta tvister om rättigheten att bedriva skogsbruk på skogsinnehavet innebär det att man inte kan certifiera sig förrän rättigheterna är klarlagda. För att bli certifierad måste samtliga fastigheter med samma ägarkonstellation ingå i det certifierade innehavet.

Vad innebär det att vara skogscertifierad?

I det certifieringsavtal som du tecknar med Södra framgår dina åtaganden i stort och i den här broschyren presenteras de viktigaste delarna i såväl PEFC- som FSC®-standarderna. Skrivningarna i broschyren bygger på en sammanvägning av kraven i PEFC och FSC® samt kraven i Södras ”Hållbarhetspolicy” och i ”Miljöhänsyn Södra Skog – Strategisk inriktning”. Efter varje skrivning presenteras eventuella tillägg för FSC®-certifiering i en grå ruta. Mer information om skogscertifiering och aktuella standarder får du från ditt verksamhetsområde eller på certifieringsstandardernas hemsidor, www.pefc.se och se.fsc.org.

Intern och extern kontroll

Varje år görs kontroller av hur kraven i certifieringen efterlevs. Kontrollerna görs i flera steg. Södras egna skogsrevisorer gör cirka 180 stickprovundersökningar om året.

Varje år granskas också hela Södras certifieringsarbete av externa, ackrediterade PEFC- och FSC®-revisorer. Södra sköter den primära kontakten med det externa certifieringsföretaget åt dig som medlem i Södras paraply. Allra viktigast är naturligtvis ditt engagemang för att syftet med certifieringen ska uppfyllas. Alla delar tillsammans är motorn i certifieringen och av avgörande betydelse för trovärdigheten mot marknaden och omvärlden i övrigt.

För skogsägare med skogsinnehav större än 1 000 respektive 5 000 hektar tillkommer ytterligare krav i PEFC- och FSC®-standarderna. De kraven finns inte med i den här broschyren utan beskrivs i separat dokument – se Södras hemsida sodra.com eller kontakta ditt verksamhetsområde för information.

Södras skogsrevisorer kontrollerar årligen skogsbruket på ett urval certifierade fastigheter.

Gemensamma baskrav för PEFC och FSC®

1. Grön skogsbruksplan

På fastigheter med mer än 20 hektar produktiv skogsmarksareal ska en certifieringsanpassad Grön skogsbruksplan ha upprättats inom 2 år från avtalets undertecknande.

Planen ska vara aktuell och normalt krävs uppdatering efter 10 år. Grön skogsbruksplan som är upprättad av annan än Södra ska kontrolleras för att säkerställa att den lever upp till certifieringskraven. De åtgärds- och skötselåtgärder som redovisas i planen ska i huvudsak följas.

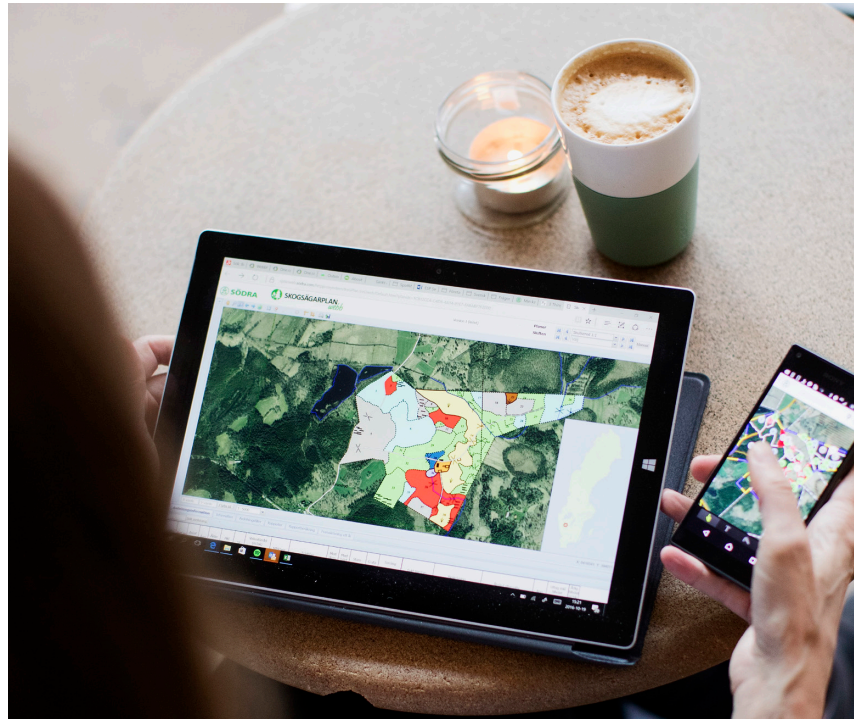
Som skogsägare ska du vid certifieringstillfället ha följande dokumentation innan:

- Karta med fasthetsgränser.
- Uppgifter om fornlämningar/ fornminnen, vattenskyddsområden, nyckelbiotoper, områdesskydd, biotopskydd, naturvårdsavtal, naturreservat och Natura 2000-områden.

Det här hittar du enklast i Södra appen "Min Skogsgård" eller på Skogsstyrelsens "Mina sidor".

Tillägg FSC®:

Markägare med skogs-innehav mindre än 20 hektar produktiv skogsmark ska dessutom ha följande information om sin fastighet: Lövdominerade bestånd och bestånd med främmande trädslag.

Skogsbruksplanen är en viktig del i din certifiering.

2. Naturvärdesbedömning

För att inte höga naturvärden ska förstöras i samband med skogliga åtgärder ska naturvärdesbedömning utföras innan skogliga åtgärder genomförs (föryngringsavverkning, sista gallringar och byggnation av skogsbilvägar). Naturvärdesbedömning/målklassning sker normalt vid upprättandet av den gröna skogsbruksplanen men ska inför skoglig åtgärd verifieras. För fastigheter som inte har en Grön skogsbruksplan ska en naturvärdesbedömning alltid göras och dokumenteras före planerad skogsbruksåtgärd.

Hjälpmiddel och anvisningar för naturvärdesbedömning finns på Södras hemsida under "Min skogsgård" där möjlighet finns att hämta hem blanketter och anvisning för naturvärdesbedömning. Blanketterna finns också i certifieringsmappen som du får när du certifierar ditt skogsbruk. Om du är osäker kontakta gärna ditt verksamhetsområde för mer information och råd.

3. Miljöhänsyn Södra Skog – strategisk inriktning

Vid uppdrag på fastigheten accepterar skogsägaren att Södra tillämpar riktlinjerna i "Miljöhänsyn Södra Skog – strategisk inriktning". I detta ingår även att du som skogsägare inte avverkar nyckelbiotoper eller andra skogar med höga naturvärden. Om man anlitar någon på egen hand för att utföra skogliga åtgärder, är man skyldig att se till att åtgärderna genomförs enligt certifieringskraven.

4. Anlitande av skogsentreprenörer

Skogsägaren ska anlita skogsentreprenörer som har entreprenörs-certifikat enligt PEFC vid arbete på skogsmark. Avtal och "Bilaga till kontrakt för virkesförsäljning eller köp av entreprenad" eller dokument med motsvarande information ska användas. Bilagan finns i certifieringsmappen och på sodra.com.

5. Skogsägare med egna anställda och självverksamma skogsägare

Anställd personal i egen organisation som utför avverkningar eller skogsvårdsåtgärder ska uppfylla certifieringskraven för entreprenörer. Vid självverksamhet eller om samverkan sker mellan enskilda skogsägare gäller att åtgärder på skogsinnehavet utförs i enlighet med standardkraven. Certifieringskraven för entreprenörer behöver då inte uppfyllas.

6. Traktdirektiv

Den som ska utföra en skogsbruksåtgärd ska av uppdragsgivare, till exempel skogsägare eller Södra, få nödvändig information i form av traktdirektiv för att kunna utföra arbetet i enlighet med standardkraven. På traktdirektivet ska finnas nödlägesinformation med larmkoordinatorer.

7. Lagstiftning

Skogsägaren förbinder sig att följa svensk lagstiftning med betydelse för skogsbruket. De flesta relevanta lagar hittar du i ”Regelrätt skogsbruk” på sodra.com. Samverkan sker med relevant myndighet för att undvika, förebygga och åtgärda olaglig verksamhet utifrån behov baserat på skala, intensitet och risk.

Alla internationella överenskommelser av betydelse för skogsbruket som Sverige undertecknat eller på annat sätt förbundit sig att följa eller införa ska respekteras. Ett exempel är konventionen om biologisk mångfald. När lagar och certifieringskrav är motstridiga till exempel nedblåsta träd i nyckelbiotop ska Södra kontaktas.

8. Användning av PEFC och FSC® varumärken (logotyper)

All användning av PEFC eller FSC® varumärken (till exempel ”FSC®” och ”Forest Stewardship Council®”) på produkter eller i marknadsföring ska godkännas i förväg. Kontakta Södra för mer information.

9. Offentlighet

Vid en extern förfrågan om certifieringen ska skogsägaren själv svara för att göra uppgifter om naturvårdsavsättningar och övergripande mål för skogsskötseln tillgängliga. Uppgifter om fastighetens ekonomiska förutsättningar så som tillväxt och virkesvolym är inte offentliga, inte heller uppgifter om känsliga arter. Uppgifter om produktion och ekonomi måste dock vara tillgängliga för revisorn.

10. Dokumentation

Alla väsentliga skogliga åtgärder som utförts på fastigheten ska dokumenteras (till exempel avverkningar, skogsskötselåtgärder, naturvårdsåtgärder, biobränsleuttag och näringsåterföring). Dokumentationen sparas minst 5 år.

11. Revisioner

Skogsägaren accepterar kontroll av att respektive certifieringsstandard följs, dels av Södra, dels av extern oberoende revisor. Skogsägaren har ansvaret för att utföra korrigerande åtgärder för avvikelser som har orsakats av skogsägaren.

12. Avtal

Ett avtal om PEFC- och/eller FSC®-certifiering tecknas mellan samtliga ägare till hela skogsinnehavet och Södra under förutsättning att ägarkonstellationen är densamma för alla ingående fastigheter. Den enskilda fastigheten får enbart vara anslutet till ett gruppcertifikat. Fastigheter som befinner sig utanför det område där Södra är verksam ska också certifieras om ägarkonstellationen är densamma. Anslutning ska ske till annat gruppcertifikat verksam inom området där fastigheten är belägen. Skogsägaren förbinder sig att uppfylla standardkraven.

Nyttjanderätter, servitut och avtal som berör fastigheten finns dokumenterade och respekteras (till exempel jaktarrenden, vägservitut med mera).

Som medlem i Södras gruppcertifikat så åtar man sig att följa Södras ställningstagande mot korruption (ställningstagandet finner du på Min skogsgård).

Skogliga åtgärder som man själv gör på fastigheten ska leva upp till certifieringskraven.

1. Aktivt ekonomiskt skogsbruk

- Skogsbruket ska bedrivas aktivt, ekonomiskt och uthålligt i enlighet med lagstiftningen.
- För att nå en hög och värdefull virkesproduktion ska säkra förnyringsmetoder prioriteras.
- Skogsskötseln ska baseras på ståndortsanpassade metoder och principer.
- Skogsskötseln ska präglas av goda förnyringar samt aktiv röjning och gallring.
- Avverkning överstiger inte långsiktigt hållbara nivåer.

Den gröna skogsbruksplanen ska vara utgångspunkt för skogsskötseln på fastigheter över 20 hektar.

2. Val av trädslag och ståndorter

2.1 PLANT- OCH FRÖMATERIAL

- Plant- och frömateriale ska ha dokumenterad härkomst anpassad till ståndort.
- Genmodifierat förnyringsmaterial (GMO) får inte användas.

Tillägg FSC®:

Möjligheter till naturlig förnyring beaktas i val av förnyringsmetod.

2.2 SKOGSVÅRDSÅTGÄRDER

Tillägg FSC®:

- Vid röjning och gallring värnas de busk- och trädarter som finns innan åtgärd.
- Vid underröjning eller förröjning inför gallring, förnyringsavverkning, markberedning eller plantering lämnas underväxt som inte är till hinder för efterföljande skötselåtgärder.

2.3 FRÄMMANDE TRÄDSLAG

För främmande trädslag, som exempelvis sitkagran, douglasgran, sykomorlönn, hybridasp och hybridlärk, gäller:

- Främmande trädslag ska endast användas i enlighet med gällande lagstiftning och föreskrifter.
- Odling av främmande trädslag ska ske under kontrollerade former.
- Trädslagen ska vara ekologiskt väl anpassade till ståndorten där de används.
- Skogsägaren ska ta bort självspridning till formella och frivilliga avsättningar.

Tillägg FSC®:

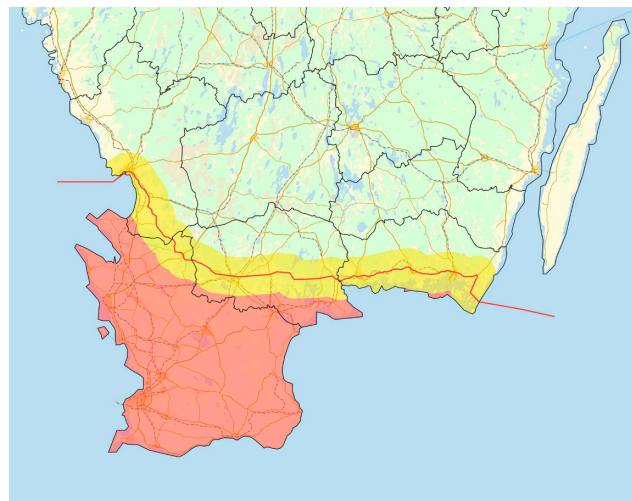
- Odling med främmande trädslag (markomvandling) ska ske restriktivt.
- **Ett främmande trädslag kan användas endast sedan det efter systematisk prövning visats att:**
  - a) trädslaget ger betydande produktions- eller andra fördelar i förhållande till inhemska trädslag,
  - b) trädslaget är ekologiskt väl anpassat till de ståndorter där det används,
  - c) trädslaget inte ger betydande negativa effekter på markens naturliga processer och långsiktiga produktionsförmåga,
  - d) trädslaget inte har betydande negativa effekter på andra ekosystem eller biologisk mångfald,
  - e) självspridning till omgivningen kan begränsas och tas bort.
- Den totala arealen av nyanlagda bestånd med främmande trädslag efter 1994 får högst uppgå till 5 procent av det certifierade markinnehavet. Återbeskogning med främmande trädslag på marker som före 1994 dominerats av främmande trädslag berörs inte av begränsningen.
- Skogsägare som nyanlägger bestånd med främmande trädslag ska vidta extra och mer omfattande åtgärder för att förstärka naturhänsynen i proportion till användningen av främmande trädslag. Hänsyn lämnas i form av inhemska trädslag.
- Skogsägaren har ett program för att begränsa och ta bort självspridning av främmande trädslag utanför befintliga och planerade bestånd med främmande trädslag.
- Hjälpplantering med plantor av främmande trädslag sker endast i bestånd redan dominerade av främmande trädslag.
- Främmande trädslag lämnas inte som naturhänsyn vid avverkning.
- Främmande trädslag avlägsnas aktivt i hänsynsytor och kantzoner vid skötselåtgärder.

2.4 FÖRYNGRING I NEMORAL ZON (DELAR AV BLEKINGE, HALLAND OCH SKÅNE)

PEFC har ingen begränsning av hur stor del av fastigheten som får utgöras av grandominerade bestånd.

Tillägg FSC®:

Minst 50 procent av arealen produktiv skogsmark i nemoral zon domineras på sikt av inhemska lövträd och/eller tall. När andelen som domineras av inhemska lövträd och/eller tall i nemoralzon är lägre än 50 procent vidtas åtgärder så att målet uppnås.

Gränsen för nemoral zon:

Gränsen är dragen från Halmstad utefter väg 117 till Tjärby, ned till Laholm och sedan längs väg 24 till Hörja. Därifrån rakt österut till Stoby, Sandby, Knislinge, Hjarsås, Immeln, Arkelstorp, Vånga, Näsrum och Kylinge. Därefter längs E22 till Jämjö och sedan sydväst ut mot kusten.

Gränssonen (1 mil på vardera sidan om gränsen) hanteras i normalfallet enligt följande:

Fastigheter i gränssonen norr om gränsen tillhör boreal zon medan fastigheter i gränssonen söder om gränsen tillhör nemoral zon. Undantag från denna tolkning kan begäras av skogsägaren. Bedömning ska då göras av Södra för att avgöra om mer än 50 procent av fastigheten kan anses ha boreal karaktär i nemoral zonens övergångszon.

3. Bekämpning av skogsskador

Åtgärder för att minska skogsskador orsakade av till exempel frost, torka, vind, svamp och insekter ska ges hög prioritet vid rådgivning, utbildning och vid skogsbruksåtgärder. Föreskrifter och allmänna råd från Skogsstyrelsen ska följas.

3.1 KEMISKA MEDEL

Kemiska bekämpningsmedel används inte på skogsmark om inte dispens erhållits.

3.2 BIOLOGISKA BEKÄMPNINGSMEDEL

PEFC har ingen begränsning av användande av biologiska bekämpningsmedel.

Tillägg FSC®:

- Användningen av biologiska bekämpningsmedel minimeras.
- Endast utvärderade och effektiva biologiska bekämpningsmedel godkända av Kemikalieinspektionen används.

3.3 VILTSKADOR

Skogsägare ska verka för att viltstammarnas storlek anpassas så att de långsiktiga målen för skogsskötsel och naturvård uppnås. Ett nära samarbete mellan skogsbruk och jägare är en förutsättning för att uppnå målet om en livskraftig viltstam i balans med fodertillgången.

Åtgärder ska vidtas genom egen jakt eller genom krav på jaktarrendatorer och viltförvaltningsområden så att viltskador begränsas och att klövviltstammarna hålls på en lämplig nivå. Som underlag för att bedöma om viltstammarnas storlek är väl avvägd ska objektiva kvalitets-säkrade metoder användas.

Klövviltstammarnas storlek kan anses vara väl avvägd och i balans med fodertillgången när:

- Rönn, asp, sälg och ek (RASE) kan bli trädbildande i de delar av landet där de är naturligt förekommande.
- Det är möjligt att förnygra skogsmarken med lämpligt trädslag.
- Minst 7 av 10 förnygrade tallstammar är oskadade vid 5 meters höjd.

Träd betesbegärliga för vilt (asp, rönn, sälg, ädellövträd, en och vildapel) sparas i stor utsträckning vid röjning.

3.4 SKOGSBRAND

Tillägg FSC®:

Vid skogsbruksåtgärder i samband med hög brandrisk vidtas förebyggande åtgärder mot brand.

3.5 SKOGSBILVÄGAR

- Vid nybyggnation av skogsbilvägar säkerställs att:
  - a) vattendragens sträckning bevaras,
  - b) skador på vattenmiljön och tillhörande kantzoner förhindras,
  - c) vägpassager över vattendrag inte orsakar vandringshinder,
  - d) vägdiken inte mynnar ut direkt i vattendrag eller värdefulla våtmarker.
- Vandringshinder orsakade av vägtrummor åtgärdas i samband med upprustning av vägar som omfattar grävarbeten.
- Vid upprustning av skogsbilvägar som omfattar grävarbeten minimeras slamtransport samt säkerställs att vägdiken inte mynnar direkt i vattendrag eller värdefulla våtmarker.

Din skogsbilväg är en viktig del i ett hållbart skogsbruk.

4. Övriga skötselåtgärder

4.1 GÖDSLING

Gödsling med kväve och mineralämnen bedrivs i enlighet med Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (i stora delar av Götaland är det i dagsläget inte tillåtet att gödsla).

Tillägg FSC®:

- Eventuell utförd gödsling följs upp och skador dokumenteras.
- Vid eventuell utförd gödsling dokumenteras på beståndsnivå typ av gödselmedel, giva och gödslingstidpunkt.

4.2 UNDERHÅLL AV DIKEN OCH SKYDDSDIKNING

Nya diken anläggs inte på tidigare odikad mark. Befintliga diken får rensas till gammalt dikesdjup och bredd om det inte påverkar naturvärden.

Underhåll av diken:

- Diken ska inte mynna direkt ut i vattendrag, sjöar eller värdefulla våtmarker.
- Underhåll av diken ska alltid planeras så att värdefulla naturmiljöer nedströms inte skadas. Vid behov skapas sedimentationsdammar eller andra åtgärder för att minimera slamtransport.
- Tidigare anlagda diken på lågproduktiva torvmarker och, våtmarksbiotoper med höga naturvärden, underhålls inte.

Skyddsdikning:

Skyddsdikning utförs endast då skogsvårdslagens föryngringskrav inte kan klaras på annat sätt.

Tillägg FSC®:

Befintliga diken underhålls endast då det finns behov av detta för att säkerställa att produktionsförhållandena inte avsevärt försämras.

4.3 BIOBRÄNSLEUTTAG

Uttag av skogsbränslesortiment är en del av ett aktivt skogsbruk och ska utföras på ett hänsynsfullt sätt så att markens långsiktiga produktionsförmåga och naturvärden kopplade till grenar och toppar bevaras.

- I samband med uttag av avverkningsrester ska hänsyn i form av grova löv- och talltoppar lämnas. Dessa lämnas med fördel solexponerat och i anslutning till annan hänsyn.
- Kompensation av näringsämnen/askåterföring för biobränsleuttag, sker i enlighet med Skogsstyrelsens föreskrifter, allmänna råd och rekommendationer.

Tillägg FSC®:

Grot av gran, tall, björk och främmande trädslag kan tas ut där effekterna på markens produktionsförmåga är liten, förutsatt att minst 20 procent av groten lämnas kvar.

Grot behöver inte lämnas:

- a) av främmande trädslag,
- b) med hänsyn till friluftsliv och rekreation,
- c) i samband med skötsel i syfte att skapa lövdominerade bestånd eller skogsbete/hagmarksbete,
- d) där kvarlämnad grot motverkar naturvårdsmålet.

Grot av andra trädslag kan tas ut vid naturvårdande skötselåtgärder eller i lövdominerade produktionsbestånd, om inte beståndet har naturvärden kopplat till vedlevande insekter.

I samband med uttag av avverkningsrester ska hänsyn i form av grova löv- och talltoppar lämnas.

4.4 NYA OPRÖVADE BRUKNINGSMETODER

Nya, oprövade metoder och material med risk för avsevärda negativa effekter på människa och natur används inte utan att miljökonsekvenserna utretts och föreskrifter tagits fram av berörd myndighet.

Tillägg FSC®:

Nya, oprövade metoder och material enligt ovan ska vara godkända av FSC®.

4.5 OMVANDLING AV SKOGSMARK

Omvandling av skogsmark till annan markanvändning ska bara ske i begränsad omfattning och när detta är förenligt med gällande lagstiftning samt efter att alla nödvändiga tillstånd har erhållits/samråd utförts samt att samråd har utförts.

Tillägg FSC®:

Naturlig skog omvandlas inte till plantageskog eller annan markanvändning förutom då samtliga följande krav uppfylls:

- omvandling påverkar totalt max 5 procent av det certifierade markinnehavet),
- extra åtgärder genomförs vid omvandling för att förstärka hänsyn till viktiga sociala värden eller naturvärden,
- omvandling inte skadar eller hotar höga bevarandevärden.

Här följer exempel på markomvandling som kan genomföras utan ytterligare åtgärder då dessa antingen kan anses vara en del av skogsbruket eller för att de normalt sker i liten skala:

- alla anläggningar med direkt koppling till skogsbruket så som skogsbilvägar och husbehovstäckter,
- anläggning av viltåkrar, vilthägn eller viltvatten,
- anläggning av betesmark eller åkermark,
- anläggningar i syfte att förbättra för rekreation och friluftsliv,
- kulturmiljövård,
- utbildning och annan verksamhet under ledning av erkänt forskningsinstitut,
- exploatering för byggande på enstaka tomt,
- anläggning av mobilmaster,
- anläggning av enstaka vindkraftverk.

Här följer exempel på annan markanvändning som sker i större skala, där kompensation kan behövas:

- kommersiell täktverksamhet, utan direkt koppling till skogsbruket,
- etablering av vindkraftsparker (för varje vindkraftsverk avsätts 1 hektar produktiv skogsmark för naturvårdsändamål. Kontakta Södra Skogs miljöchef eller certifieringssamordnare för mer information),
- omvandling av naturlig skog till plantageskog/främmande trädslag.

Vid omvandling av skog till annan markanvändning som kan anses vara av mer permanent karaktär kan marken behöva tas bort från det certifierade innehavet. Exempel på sådana områden:

- gruvdrift,
- exploatering för byggande som kräver planläggning.

SKOGSBRUKSSTANDARDEN I KORTHET

- Skogsbruket ska bedrivas aktivt, ekonomiskt och ansvarsfullt.
- Skogsskötseln ska baseras på ståndortsanpassade metoder och principer.
- Skogsskötseln ska präglas av goda föryngringar samt aktiv röjning och gallring.
- Åtgärder för att minska skogsskador ska ges hög prioritet.
- Odling av främmande trädslag får ske i begränsad omfattning.

Miljöstandard

1. Hantering av områden med höga naturvärden

1.1 OMRÅDEN AVSÄTTA FÖR NATURVÅRDSÄNDAMÅL

- Minst 5 procent av den produktiva skogsmarken på det totala fastighetsinnehavet ska avsättas för naturvårdsändamål som NO- eller NS-bestånd (Naturvård Orört eller Naturvård Skötsel).
- Undantag gäller för markinnehav mindre än 20 hektar produktiv skogsmark där områden saknas som har eller i en nära framtid kan utveckla höga naturvärden.
- Vid urval och avgränsning prioriteras områden efter betydelsen för den biologiska mångfalden och hur vanliga de är i landskapet. Nyckelbiotoper väljs ut i första hand. Områden med full statlig kompensation – naturreservat och biotopskyddsområden – som inlösts före certifiering får inte inräknas. (Naturvårdsavtal får inräknas i avsättningarna.)
- Avsatta områden med behov av naturvårdande skötsel sköts enligt de för området formulerade naturvårdsmålen.
- Död ved får inte tas ut från områden avsatta för naturvårdsändamål, om inte det krävs för att klara skogsskyddskraven i skogsvårdslagen.
- När väsentligt mer än 5 procent av den produktiva arealen avsätts för naturvårdsändamål kan lättnader accepteras i tillämpningen i andra delar av standarden.

Tillägg FSC®:

- Om ersättningsmark erhållits istället för inlöst reservatsmark, så ska ny mark avsättas upp till 5 procent. För mer information om vilka regler som gäller då områden löses in med full ekonomisk ersättning, kontakta Södra Skogs miljöchef eller certifieringssamordnare för information.
- Endast naturvårdsavtal som löper längre än 25 år, om inte kortare tid kan motiveras av naturvårdsskäl, får räknas med i avsättningen för naturvårdsändamål.
- Annan trädbevuxen mark med minst 25 procent krontäckning och där bete eller slätter bedrivs i tillräcklig omfattning för att ge goda livsbetingelser åt hävdberoende flora/fauna, kan medräknas i naturvårdsavsättningarna.
- Skapade/restaurerade våtmarker kan medräknas i naturvårdsavsättningarna.
- Med hänsyn till fåglarnas häckningsperiod sker inga skogsbruksåtgärder i skiktade lövdominerade områden avsatta för naturvårdsändamål från april till och med juni.

1.2 NYCKELBIOTOPER OCH ÖVRIGA OBJEKT MED NATURVÄRDEN

Nyckelbiotoper och övriga objekt med höga naturvärden ska undantas från skogliga åtgärder om det inte krävs för att bevara eller gynna den biologiska mångfalden.

1.3 BLÖT SKOGSMARK

Blöt skogsmark ska normalt avsättas som naturvårdsobjekt. Mindre områden med blöt skogsmark avsätts som generell hänsyn.

1.4 SKOG SOM SKA BRUKAS MED FÖRSTÄRKT HÄNSYN

Skog med naturvärden, som inte prioriterats för avsättning, ska brukas med en hög naturvårdsambition. I enskilda bestånd förekommer ibland områden med högre naturvärden än sin omgivning såsom vattendrag, lodytor och rasbranter, med mera. Dessa beaktas särskilt vid skogsbruksåtgärder för att värna biologisk mångfald. Det här beskrivs med målklasserna K/PF (Kombinerat mål/Produktion med Förstärkt hänsyn).

Tillägg FSC®:

Enligt FSC®-standarderna ska ytterligare minst 5 procent av den produktiva skogsmarksarealen skötas för att långsiktigt bevara och utveckla naturvärden och/eller sociala värden som primära mål.

Följande kan ingå enskilt eller i kombination:

- a) ytterligare områden avsatta för att bevara och främja områdets naturliga eller hävdvårdade biologiska mångfald, utöver de 5 procent som avsätts som naturvårdsavsättningar (NS/NO områden som överstiger 5 procent),
- b) områden med förstärkt naturhänsyn och specifika naturvårdsåtgärder,
- c) områden som långsiktigt sköts med kontinuitets-skogsbruk eller luckhuggning med naturlig förnyring,
- d) områden med förstärkt hänsyn till upplevelsevärden och/eller lokal ekonomi.

Vid åtgärder i dessa områden (b-d) gäller att minst 50 procent av ursprunglig volym ska finnas kvar efter åtgärd för att långsiktigt förstärka framtida naturvärden och/eller sociala värden, om det inte av målbeskrivningen framgår att dessa värden kräver större uttag för att bevaras/utvecklas.

Det här kravet tillämpar Södra på en övergripande Södranivå för fastigheter som är mindre än 1 000 hektar.

2 Lövskog och lövträd

- Skogsbruket ska bedrivas så att minst 5 procent av arealen frisk och fuktig produktiv skogsmark utgörs av bestånd som domineras av lövträd eller på sikt kommer att göra det.
- I bestånd där de naturliga förhållandena medger, ska lövträd värnas vid röjning och gallring så att de utgör minst 10 procent av stamantalet fram till sista gallring. Koncentrera gärna löv till exempelvis fuktiga partier, svackor, kantzoner, skyddszoner, hänsynsytor och trädgrupper.
- I beståndet, inklusive dess närområden, ges minst 20 stycken lövträd goda livsbetingelser under hela omloppstiden.

Tillägg FSC®:

- Där de naturliga förhållandena medger, värnas lövträd vid skogliga åtgärder så att de utgör minst 10 procent av trädantalet i beståndet under hela omloppstiden.
- I samband med gallring ges minst fem befintliga lövträd, i snitt per hektar, goda livsbetingelser för att i framtiden kunna bilda naturvärdesträd. Ädellövträd, asp, sälg och rönn prioriteras.
- I skiktade, lövdominerade skogar utförs inte avverkning under fåglars häckningsperiod (april till och med juni).
- Lövdominerade bestånd som ingår i de bestånd som avsatts för rent naturvårdsändamål, (som beskrivs i punkten 1.1, Naturvårdsavsättningar) får inte dubbelräknas och ingå i de 5 procent som ska vara eller bli lövdominerade.
- Lövdominerade bestånd som sköts med anpassat brukande för mera natur- och/eller sociala värden (som beskrivs i punkten 1.4, Skog som brukas med förstärkt hänsyn) får ingå och dubbelräknas i de 5 procent som ska vara eller bli lövdominerade.

I samband med gallring gynnas lövträd så att det utgör minst 10 procent av trädantalet.

3. Hantering av arter

Hänsyn ska tas till känd information om rödlistade arter utanför nyckelbiotoperna. Sådan hänsyn kan till exempel innebära detaljhänsyn eller hänsynsytor vid avverkning, samt avsättningar av skog för naturvårdsändamål.

Tillägg FSC®:

Hänsyn tas till kända förekomster av skogsanknutna arter kopplade till artskyddsförordningen. Bevarandeåtgärder genomförs för kända förekomster av rödlistade arter som påverkas av skogsbruk.

I samband med skogsbruksåtgärder tas hänsyn till kända:

- a) rovfågelbon av prioriterade fågelarter enligt skogsvårdslagen,
- b) förekomster av revirhävdande fågelarter med små populationsstorlekar,
- c) tjäderspelsplatser.

4. Planering och skötsel på landskapsnivå

4.1 LANDSKAPSPLANERING

- Landskapsplanering görs normalt vid upprättande av den gröna skogsbruksplanen.
- Regionala aktionsplaner eller motsvarande ska beaktas i samband med skogsbruksplanläggning.
- Sjöar och vattendrag ska beaktas i hela skogslandskapet och en bedömning av skogliga åtgärder görs så långt möjligt i ett landskaps och avrinningsområdesperspektiv.

4.2. HANTERING AV NATURVÄRDEN PÅ KULTURMARKER

De särskilda naturvärden som finns i kulturpräglade områden ska beaktas. För ängs- och hagmarker eftersträvas fortsatt skötsel som gynnar hävdberoende arter.

- Skog ska inte aktivt anläggas på mark med särskilda värden för naturvärden och kulturmiljövärden (torplägen, äldre odlingar med mera).
- Naturvärden knutna till tidigare friväxande grova träd samt kulturlandskapets träd och buskarter gynnas i lämplig omfattning.
- Plantering ska undvikas i direkt anslutning till naturvårdsobjekt som behöver stort ljusinsläpp som solexponerade bryn, åkerholmar och andra öppna småbiotoper.

God hänsyn till naturvärden och kulturmiljövärden ska präga skogsbruksplaneringen och ingå i alla skogliga åtgärder. Avverkningsområde med natur- och kulturhänsyn i linje med ett ansvarsfullt och hållbart skogsbruk. Kantzoner mot vatten, död ved och högstubbar bidrar till att gynna biologisk mångfald. Kulturstubbar används för att markera forn- och kulturlämningar.

5. Generell naturhänsyn

5.1 HÄNSYNSKRÄVANDE BIOTOPER

- Hänsynskrävande biotoper är områden med högre naturvärden än omgivande produktionsskog. Här kan arter som är känsliga för skogliga åtgärder bevaras och/eller utvecklas. Biotoperna är viktiga för att behålla variationen i skogslandskapet och för att värna mångfalden bland växter och djur. Mer information hittas i skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn.

Exempel på hänsynskrävande biotoper är:

- Sumpskogar med naturskogskaraktär.
- Branter eller raviner med gamla träd.
- Kärr- och källpåverkad mark.
- Lodytor.
- Hällmarksskogar med rikligt med död ved.
- Flerskiktade lövrika strandskogar och andra typer av skogar med grova gamla träd och rikt inslag av död ved.
- Vid all skötsel av skog ska skador i och invid hänsynskrävande biotoper förhindras eller begränsas.
- Skydd för hänsynskrävande biotoper skapas i första hand genom tydliga hänsynsområden (större än 0,5 hektar) eller hänsynsytor (mindre än 0,5 hektar).

Skyddszoner kan behövas vid objekt som är särskilt känsliga för solexponering och vind.

- Naturvärden i hänsynskrävande biotoper bevaras eller utvecklas i samband med skogsbruksåtgärder.

Lövsumpskog.

5.2 KANTZONER OCH SKYDDSZONER

Kantzoner och skyddszoner är viktiga för att bevara arter i skogen och i andra angränsande ägoslag till exempel inägomark, våtmarker, sjöar och vattendrag. Kantzonerna är ofta artrika då de hyser växter och djur inte bara från själva kantzonen utan även från angränsande miljöer. Om det inte finns kantzoner sedan tidigare, tänk på att planera in sådana vid skogsvårdsåtgärder, till exempel vid markberedning, plantering och röjning. En skyddszon kan bestå av skog med lägre naturvärden som sparas för att säkra naturvärden i till exempel hänsynskrävande biotoper. Bredden anpassas efter skyddsobjektet och de förutsättningar som gäller på platsen. Mer information hittas i skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn.

Sparande av kantzon:

- Kantzonens bredd anpassas efter de naturgivna förutsättningarna.
- Lämna kantzoner med befintliga eller utvecklingsbara naturvärden mot annat ägoslag som inägor, våtmarker och vatten.
- Lämna naturliga, lövrika flerskiktade bryn mot öppen mark eller våtmark.
- Lämna och gynna lövträd och undervegetation runt bäckar och vattendrag samt på den blöta eller fuktiga mark som påverkas av bäcken.

Exempel på kantzon mot en sjö.

- I samband med röjning och gallring bevaras och/eller nyskapas kantzoner.
- Undvik all körning i fuktiga och blöta kantzoner.
- Där produktionsgranskog går ända fram till annat ägoslag eller bäckar avverkas granen och ny gran planteras inte i kantzonen. Gynna istället lövträd och buskar för att på sikt få en skiktad olikåldrig kantzon.
- Brynmiljöer med varierande träd- och buskskikt bevaras eller återskapas i anslutning till odlingslandskapet i samband med skogliga åtgärder.

Skyddszon lämnas:

- Där det finns risk att höga bevarandevärden försvinner till följd av ljusinsläpp och uttorkning.
- Mot vatten vid risk för omfattande näringsläckage.
- Mot hänsynskrävande biotop, kulturlämning, bebyggelse med mera vid behov.

5.3 TRÄDGRUPPER OCH KALYTESBEGRÄNSNING

Med trädgrupp avses trädsmalningar som idag har lägre naturvärden än hänsynskrävande biotoper, men som på sikt kan öka variationen i landskapet om de avsätts till fri utveckling eller sköts för att gynna naturvärdena. Trädgrupperna kan innehålla både naturvärdesträd och utvecklingsträd.

- Eftersträva att spara trädgrupper som mindre hänsynsytor i anslutning till naturliga terrängformationer, som till exempel block och sänkor eller redan befintliga enstaka naturvärdesträd.
- Det kan, särskilt vid gallring, vara lämpligt att frihugga eller på annat sätt framhäva den lämnade trädgruppen, så att man vid senare åtgärder lättare kan se naturhänsynen.

Tillägg FSC®:

Träden ställs så att hyggesintrycket bryts. Träden kan lämnas som enstaka stormfasta, grövre träd, eller i mindre trädgrupper. Vid avverkningar större än 4 hektar ska sträckan från varje punkt i avverkningssytan till närmaste hänsynsobjekt eller hyggeskant inte överskrida 70 meter.

5.4 IMPEDIMENT

Impediment är områden med låg produktionsförmåga (mindre än 1 m³sk per hektar och år).

- Skogliga åtgärder får enbart göras för att bevara eller gynna den biologiska mångfalden.

5.5 NATURVÄRDESTRÄD OCH UTVECKLINGSTRÄD

Naturvärdesträd

Naturvärdesträd är levande eller döende träd som har gröna blad eller friska barr i kronan. De ska ha speciella naturvärden och vara avvikande från virkesträden i beståndet.

Exempel på naturvärdesträd:

- Avvikande grova och/eller gamla träd med höga naturvärden inklusive grova enar och grova, tidigare frivuxna hagmarksgranar.
- Boträd med risbon, hålträd eller grova träd med påtagligt vid och grovgrenig och/eller platt krona.
- Grov hassel, grova aspar och alar i barrdominerade bestånd om de inte förekommer rikligt.
- Trädformig sälg, rönn, oxel, lönn, lind, hägg, fågelbär, alm och hagtorn i barrdominerade bestånd (större än 7 cm i brösthöjdsdiameter).
- Träd med påtagliga, öppna brandlyror och träd med tydliga äldre kulturspår.

Till naturvärdesträd räknas inte:

- Träd som ingår i det normala skogsskötselprogrammet, till exempel fröträd-, skärm och timmerställningar.
- Äldre huvudstammar av barr, löv eller ädellöv som är skötta för virkesproduktion.

Utvecklingsträd

Utvecklingsträd är levande ordinära träd som sparas för att utvecklas till naturvärdesträd framöver. Stormfasta träd väljs utifrån sin betydelse för biologisk mångfald på bestånds- eller landskapsnivå. Grovleken ska vara representativ för de aktuella trädslagen i beståndet eller grövre.

En stor gammal lind är ett värdefullt naturvärdesträd.

Åtgärder:

- Vid skogliga åtgärder ska alla naturvärdesträd sparas. Vindfällda naturvärdesträd ska inte upparbetas om de inte är ett hot mot byggnader, elledningar, människor eller stoppar framkomlighet på vägar och stigar.
- Utvecklingsträd sparas där det är brist på naturvärdesträd så att det totalt finns minst 10 gröna träd per hektar. Grovleken ska vara representativ för de aktuella trädslagen i beståndet eller grövre. För de aktuella trädslagen i beståndet eller grövre. För ek och bok finns undantag gällande antal. För mer information kontakta din skogsinspektör eller Södra Skogs miljöavdelning.
- Alla arter av buskar och lövträd i beståndet ska finnas kvar efter åtgärd.
- De sparade träden ska i första hand ingå i hänsynsbiotoper, kantzoner eller trädgrupper, men de kan också stå fritt.

Naturvärdesträd får undantagsvis tas bort:

- a) där det föreligger risk för skada på människor eller byggnader, i samband med vägbyggnation eller i anslutning till elledningar,
- b) i syfte att gynna andra prioriterade naturvärdesträd,
- c) om de riskerar att förstöra forn- och kulturlämningar,
- d) grova aspar och alar där sådana förekommer rikligt, i barrdominerade bestånd, förutsatt att tillräckligt antal lämnas för naturvård,
- e) om de hindrar framkomlighet i samband med avverkning.

Det avverkade naturvärdesträdet lämnas som färsk död ved.

Tillägg FSC®:

Träd lämnade i hänsynskrävande biotoper/kantzoner får inte räknas in för att nå kravet 10 träd per hektar, på avverkningsytor större än 4 hektar.

En gammal tall med bohål.

5.6 DÖD VED

Döda träd och annan död ved, som till exempel torrträd och lågor, är viktiga för naturvården. Cirka 40 procent av de rödlistade skogsarterna har en koppling till död ved. Att spara död ved i olika former är därför en av de effektivaste naturvårdsåtgärderna som kan göras. Det är också kostnadseffektivt då döda träd har lågt virkesvärde.

Generella åtgärder:

- Sönderkörning av torrträd, högstubbar och värdefulla lågor ska undvikas.
- Spara alla torrträd, lågor och andra döda träd:
  - a) från naturvärdesträd och andra träd som tidigare har lämnats som naturhänsyn,
  - b) i avsatta bestånd för naturvård och hänsynsytor för naturvård,
  - c) på impediment.

Undantag:

- Torrträd som är en säkerhetsrisk (arbetsmiljö, vägar, egendom) kapas till högstubbar och toppdelen läggs ner på marken. Döda träd inom en trädlängds avstånd från stigar och vandringsleder kapas också till högstubbar och toppdelen läggs ner på marken.
- I tätortsnära skogar och längs stigar och leder kan vindfällna behöva kapas eller flyttas för att öka framkomligheten och trygga säkerheten.

Att lämna död ved är en effektiv naturvårdsåtgärd.

Död ved yngre än 1 år

- Vindfällna hänsynsträd (naturvärdes-/utvecklings-träd) ska inte arbetas upp utan lämnas kvar i skogen. Utgör de en fara eller ligger i vägen finns möjlighet att flytta på dem.
- Tillåten mängd färskt barrvirke som får lämnas bestäms av Skogsstyrelsen (normalt 5 m³sk per hektar).

Tillägg FSC®:

Vid tillvaratagande av vindfällna frö-/skärmträd lämnas, i medeltal, minst två grövre färskta vindfällna per hektar. (Gäller ej vid upprepade vindfällningar.)

Död ved äldre än 1 år

- Torrträd, lågor och andra döda träd som har varit döda längre tid än 1 år ska alltid lämnas utom då:
  - a) de är en säkerhetsrisk för människor eller egendom,
  - b) de blockerar stigar och vägar.
- Vid uttag av klenare avverkningsrester som grot (grenar och toppar) ska en del alltid lämnas kvar. Lämna i första hand grovgreniga toppar av ek, asp och tall. Särskild hänsyn tas vid grotuttag från lövskog.
- Uppstår plikt om återbeskogning får områden med död skog åtgärdas enligt kraven i skogsvårdslagen och i dialog med Skogsstyrelsen.

5.7 NYA HÖGSTUBBAR

Tillverkning av nya högstubbar är ett sätt att imitera naturens egen produktion av död ved. Färskta högstubbar attraherar andra arter än gamla torrträd och behövs därför som ett komplement i den generella hänsynen.

- Minst tre högstubbar eller ringbarkade träd per hektar avverkad yta skapas vid slutavverkning och gallring.
- Vid förnygringsavverkning i ek- och bokbestånd skapas under avvecklings-/utglesningsfasen i medeltal minst två ringbarkade träd eller högstubbar per hektar avverkad yta.
- Grovleken på högstubbarna väljs utifrån vad som är representativt i beståndet och med en strävan mot överrepresentation av lövhögstubbar. Högstubbarna kapas på högsta säkra höjd (högre än 3 meter). Högstubbar görs ej av naturvärdesträd. Högstubbar av lövträd undviks där lövträd förekommer mycket sparsamt.

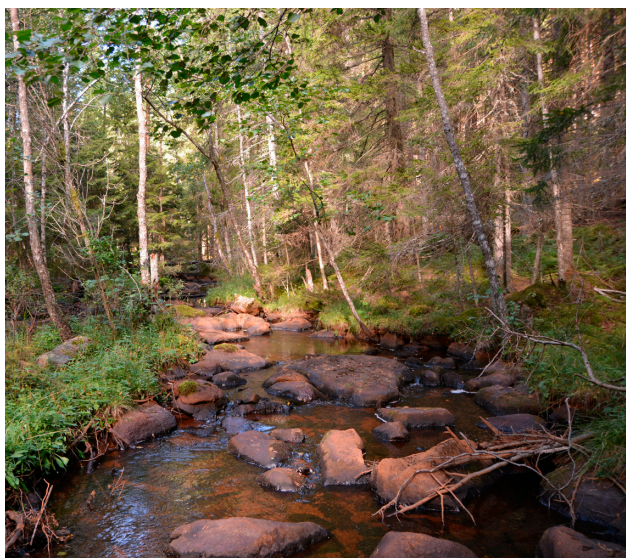

5.8 HÄNSYN TILL VATTEN OCH MARK

Vatten ska skyddas vid alla skogsbruksåtgärder. God planering är en grundförutsättning för att minska miljöpåverkan av körning. Skogliga åtgärder ska så långt som möjligt bedömas utifrån eventuell påverkan i landskapet, till exempel nedströms. Särskild hänsyn tas till våtmarks- och vattenmiljöer med höga naturvärden. Mer information hittas i skogssektorns målbilder för god miljöhänsyn.

Vatten ska skyddas genom att:

- Särskild hänsyn tas till våtmarker och vattenmiljöer vid planering av skogsbruksåtgärder och vägbyggnad.
- Körstråken planeras innan åtgärd.
- Inte köra i vattendrag, i sjökanter, genom kallkällor och blöta partier.
- Undvika att skada marken närmast vattnet genom att:
  - Köra så långt från vattnet som möjligt.
  - Förstärka marken där körning är nödvändig och det annars finns risk för skador.
  - Nyttja skördarens räckvidd och lägga upp virket bort från vattendraget så att skotaren inte behöver köra nära vattnet.
- Undvika överfarter av vattendrag och diken när det är möjligt. Då en överfart är oundviklig sker det på lämpligaste stället med tekniska hjälpmedel (portabel bro, stockmattor, bro av virke eller dylikt beroende på vattendragets storlek och egenskaper). Att lägga virke i diket används endast undantagsvis för överfart och måste alltid lyftas bort efteråt för att undvika dämning.
- Nya vägdiken inte mynnar direkt i vattendrag, sjöar eller värdefulla våtmarker.
- Förebyggande åtgärder mot olje- och bränsleläckage från skogsmaskiner genomförs.
- Vandringshinder och andra skador på vattendrag undviks och/eller åtgärdas i samband med vägbyggnad eller installation/renovering av vägtrummor.

Mark ska skyddas genom att:

- Betydande körskador undviks i samband med skogsbruksåtgärder.
- Markberedning anpassas efter ståndorten och utförs på ett skonsamt sätt.
- Markberedning inte utförs i kantzoner mot vatten och på blöta marker.
- Intermittenta markberedningsmetoder används på fuktiga marker och marker med risk för erosion.
- Köra runt blöta och försumpade ytor, fuktig mark i utströmningsområden, improduktiva torvmarksområden samt hänsynsytor.
- Särskild hänsyn tas vid avverkning på produktiv torvmark som till exempel miljöband på maskiner och extra risning av körvägar.
- Grot bara skördas i den omfattning som är möjlig utan att allvarliga körskador uppkommer.
- Körskador åtgärdas, såvida detta inte riskerar att förvärra effekten av den redan uppkomna skadan.

Körskador är skador som orsakar påtaglig erosion och slamföring till vattendrag, spårbildning som förändrar vattenflöden i och ovan mark, skador i områden med särskilda natur eller kulturvärden och spårbildning i miljöer av särskild betydelse för friluftslivet, särskilt i närheten av tätorter. Se skogssektorns gemensamma målbilder.

6. Generell kulturhänsyn

Hänsyn till tidigare generationers liv och arbete – kulturarvet – ska tas vid alla typer av skogsbruksåtgärder. Kulturarvet består av fornlämningar, övriga kulturlämningar, biologiska kulturarv och immateriella företeelser som ortnamn, sägner och platser med tradition. Höga kulturvärden kan vara ett motiv för att hela områden skyddas. Alla fornlämningar är skyddade enligt kulturminneslagen. Enligt skogsvårdslagen är skogsägaren skyldig att ta hänsyn till övriga kulturlämningar. Kända lämningar hittar du information om i Södras app ”Min skogsgård” eller Skogsstyrelsens ”Mina sidor”. Men tänk på att allt ännu inte är känt och registrerat.

- Skogliga åtgärder utförs så att fasta fornlämningar och fornlämningsområden inte skadas och att skador på övriga kulturlämningar minimeras.
- Kulturstubbar ska skapas för att markera forn- och kulturlämningar om inte detta framgår tydligt på annat sätt. Skapa 1,3 meter höga kulturstubbar för att markera punktobjekt (till exempel torpruiner) eller linjeobjekt (till exempel hålvägar).
- Vid skogsbruksåtgärder på mark med kulturlämningar erhålls vägledning från skogssektorns framtagna målbilder för god miljöhänsyn.
- Vid fornlämningar gäller Länsstyrelsens meddelande eller beslut.

7. Övrig hänsyn

- All nedskräpning undviks. Allt avfall omhändertas enligt kommunens föreskrifter och anvisningar.
- Farligt avfall tas om hand och körs till särskild avfallsanläggning anvisad av kommunen.
- Skogliga entreprenörer använder endast miljöanpassade hydrauloljor samt sågkedjeolja. Etylenglykol används inte i kylsystemet.
- Självverksamma skogsägare ska använda vegetabilisk olja för sågkedjesmjörning.

MILJÖSTANDARDEN I KORTHET

Skogsägaren ska ta god hänsyn till den biologiska mångfalden genom att:

- Identifiera områden med höga naturvärden och avsätta minst 5 procent som naturvårdsavsättningar.
- En viss andel av skogsarealen brukas med anpassade metoder för att gagna naturvärden eller sociala värden (gäller enbart FSC®).
- Ta hänsyn till kända förekomster av rödlistade arter som är känsliga för skogsbruksåtgärder.
- Planera naturvärden ur ett landskapsperspektiv.
- Ta generell naturhänsyn vid alla skogsbruksåtgärder.
- Ta generell kulturhänsyn vid alla skogsbruksåtgärder.

Resterna av ett gammalt sågverk är idag en fin kulturlämning.

Social standard

Att anlita PEFC-certifierade entreprenörer är grundbulten för att klara kraven i den sociala standarden. För skogsägare som har egna anställda gäller det att följa kraven i PEFC och FSC®-standarderna som är sammanfattade i punkterna 1-5.

1. Lagar och arbetsmarknadsvillkor

Verksamheten ska bedrivas så att gällande lagar, kollektivavtal (centrala och lokala) och praxis på arbetsmarknaden efterlevs.

2. Avtals- och anställningsförhållanden

- I planerings-, skogsvårds- och drivningsarbeten används entreprenörer/företag som har betalat lagstadgade avgifter och skatter. Skriftliga avtal ska tecknas.
- Anställnings- och arbetsförhållanden för både egna anställda och anställda i entreprenadföretag ska följa gällande lagstiftning. Kollektivavtalets bestämmelser är grunden för överenskommelser mellan arbetsgivare och arbetstagar. Anställningsformen tillsvidareanställning prioriteras. Skriftliga anställningsavtal ska finnas.

3. Arbetsmiljö och arbetsorganisation

- Skogsägaren ska verka för att både egna anställda och anställda i entreprenadföretag har en god och säker arbetsmiljö och en utvecklande arbetsorganisation inom ramen för lagstiftning och god branschpraxis.
- Vid val av arbetsmetod, organisation och inköp av utrustning väljs den bästa totallösningen utifrån arbetsmiljö, yttre miljö och ekonomi. Prioritering av den yttre miljön får inte ske på bekostnad av arbetsmiljön.
- Arbetsgivare ska bedriva ett systematiskt arbetssätt för att förbättra arbetsmiljön, främja jämställdhet och motverka diskriminering.
- Arbets- och säkerhetsinstruktioner jämte nödlägesrutiner:
  - a) finns tillgängliga på arbetsplatsen,
  - b) kan förstås av de som berörs av arbetet,
  - c) är kända av de som berörs av arbetet.
- Tillgång till personalutrymme ska finnas i enlighet med svensk arbetsmiljölagstiftning och tillämpligt kollektivavtal.
- Regelbundna utvecklingssamtal och arbetsplats-träffar genomförs med både tillsvidareanställd och återkommande visstidsanställd personal.

4. Grundkompetens hos anställda

- Skogsägaren anlitar arbetstagare eller entreprenör som har rätt kompetens för det aktuella arbetet.
- För korttidsanställda ska eventuella luckor i utbildning kompenseras genom särskild utbildning, ledning och tillsyn.

5. Kompetensutveckling

- Systematisk kompetensutveckling av anställda ska vara en viktig del i företagets personalpolitik.
- Insatser för att utveckla anställdas kompetens ska dokumenteras i individuella kompetensutvecklingsplaner som upprättas, genomförs och följs upp årligen.

6. Rekreation och allemansrätt

- Områden på fastigheten som är av stor betydelse för rekreation, friluftsliv och kultur ska identifieras och dokumenteras.
- Då skogliga åtgärder ska ske i områden som är viktiga för rekreation, friluftsliv och kultur ska lämpliga informations och dialogåtgärder vidtas senast 14 dagar innan den skogliga åtgärden påbörjas.
- Skoglig verksamhet i tätortsnära områden ägnas särskild omsorg.
- Skogsägaren respekterar rätten för alla att besöka skogen till fots inom de ramar som allemansrätten ger under förutsättning att det inte stör hemfriden för boende, skadar ekonomiska intressen eller hindrar skogsägaren från att nyttja sin mark.

- Om närboende, lokalbefolkning eller andra lokala intressenter tar kontakt och har synpunkter på en planerad skogsbruksåtgärd ska samråd erbjudas. Samrådet är inte beslutande, utan syftet är att fånga upp synpunkter som ett underlag för skogsägarens beslut om hur åtgärden ska utföras.
- Anpassa hyggets storlek och form med hänsyn till natur- och kulturmiljön så att hyggesintrycket inte blir alltför påträngande.
- Framkomligheten på allmänt nyttjade stigar, permanenta spår och leder samt stigar av kulturhistoriskt intresse försämras inte efter skogliga åtgärder. Skulle skador uppstå åtgärdas de.

SOCIALA STANDARDEN I KORTHET

- Följa gällande lagar, kollektivavtal och praxis på arbetsmarknaden.
- Verka för en god och säker arbetsmiljö samt en utvecklande arbetsorganisation.
- Anlita arbetstagare eller entreprenörer med rätt kompetens för aktuella arbetsuppgifter.
- Arbeta systematiskt med kompetensutveckling för tillsvidareanställda.
- Uppmärksamma skogsmiljöns rekreativvärden och respektera allemansrätten.
- Sträva efter att genom skogsbrukets verksamhet behålla och utveckla arbetstillfällen, konkurrenskraft och lönsamhet.

Uppgifter som ska kunna visas vid en revision

- Aktuell certifieringsanpassad Grön skogsbruksplan (om plan saknas för skogsinnehavet eller innehavet är mindre än 20 hektar, se sidan 6 i broschyren).
- Information om arealfördelning per ägoslag (ej krav för skogsinnehav mindre än 20 hektar).
- Utförda naturvärdesbedömningar (om plan saknas).
- Utförda skötselåtgärder.
- Dokumentation av i vilka bestånd som biobränsle har tagits ut.
- Dokumentation av vilka bestånd som har gödslats eller där askåterföring har gjorts.
- Vid omvandling av skogsmark till annan markanvändning ska motivet för åtgärden finnas dokumenterat.
- Större förändringar i skogstillståndet, som till exempel stormskador dokumenteras.
- Ekonomisk bokföring (till exempel för att kunna visa att skatt har betalats).
- Bevis om rätt att bedriva skogsbruk på markinnehavet (ägarförhållanden, ägaruppgifter och eventuella avtal).

- Köpekontrakt, mätsedlar eller andra dokument som visar uttag av traditionella skogsprodukter som gör det möjligt att spåra produkterna tillbaka till skogen.
- Avtalsbilaga om PEFC-certifierade entreprenörer har anlitats.
- Avtalsbilaga om virkesförsäljning har gjorts till annan köpare än Södra.
- Aktuellt certifieringsavtal.

För skogsägare anställda i skogsbruket gäller även följande dokumentationskrav:

- Anställdas kompetens inom aktuellt arbetsområde.
- Anställdas grundläggande personalsociala uppgifter (om mer än 10 anställda).
- Anställdas individuella kompetensutvecklingsplaner.

Sammanfattning

SKOGSBRUKSSTANDARDEN I KORTHET

- Skogsbruket ska bedrivas aktivt, ekonomiskt och ansvarsfullt.
- Skogsskötseln ska baseras på ståndortsanpassade metoder och principer.
- Skogsskötseln ska präglas av goda förnygringar samt aktiv röjning och gallring.
- Åtgärder för att minska skogsskador ska ges hög prioritet.
- Odling av främmande träslag får ske i begränsad omfattning.

MILJÖSTANDARDEN I KORTHET

Skogsägaren ska ta god hänsyn till den biologiska mångfalden genom att:

- Identifiera områden med höga naturvärden och avsätta minst 5 procent som naturvårdsavsättningar.
- En viss andel av skogsarealen brukas med anpassade metoder för att gagna naturvärden eller sociala värden (gäller enbart FSC®).
- Ta hänsyn till kända förekomster av rödlistade arter som är känsliga för skogsbruksåtgärder.
- Planera naturvärden ur ett landskapsperspektiv.
- Ta generell naturhänsyn vid alla skogsbruksåtgärder.
- Ta generell kulturhänsyn vid alla skogsbruksåtgärder.

SOCIALA STANDARDEN I KORTHET

- Följa gällande lagar, kollektivavtal och praxis på arbetsmarknaden.
- Verka för en god och säker arbetsmiljö samt en utvecklande arbetsorganisation.
- Anlita arbetstagare eller entreprenörer med rätt kompetens för aktuella arbetsuppgifter.
- Arbeta systematiskt med kompetensutveckling för tillsvidareanställda.
- Uppmärksamma skogsmiljöns rekreativvärden och respektera allemansrätten.
- Sträva efter att genom skogsbrukets verksamhet behålla och utveckla arbetstillfällen, konkurrenskraft och lönsamhet.